

CID Makro izvještaj

2016-10

Sadržaj

1. Kretanja u svijetu

- 1.1. Amerika
- 1.2. Europa
- 1.3. Japan
- 1.4. Svijet
- 1.5. Svjetske valute
- 1.6. Svjetska tržišta

2. Kretanja u SEE

- 2.1. Makroekonomija
- 2.2. Sektori
- 2.3. Valute
- 2.4. Prognoze

3. Kretanja u CEE

- 3.1. Makroekonomija
- 3.2. Sektori
- 3.3. Tečaj
- 3.4. Prognoze

4. Kretanja u EE

- 4.1. Makroekonomija
- 4.2. Sektori
- 4.3. Tečaj
- 4.4. Prognoze

1. Kretanja u svijetu

GLOBAL

Pregled svjetskih kretanja

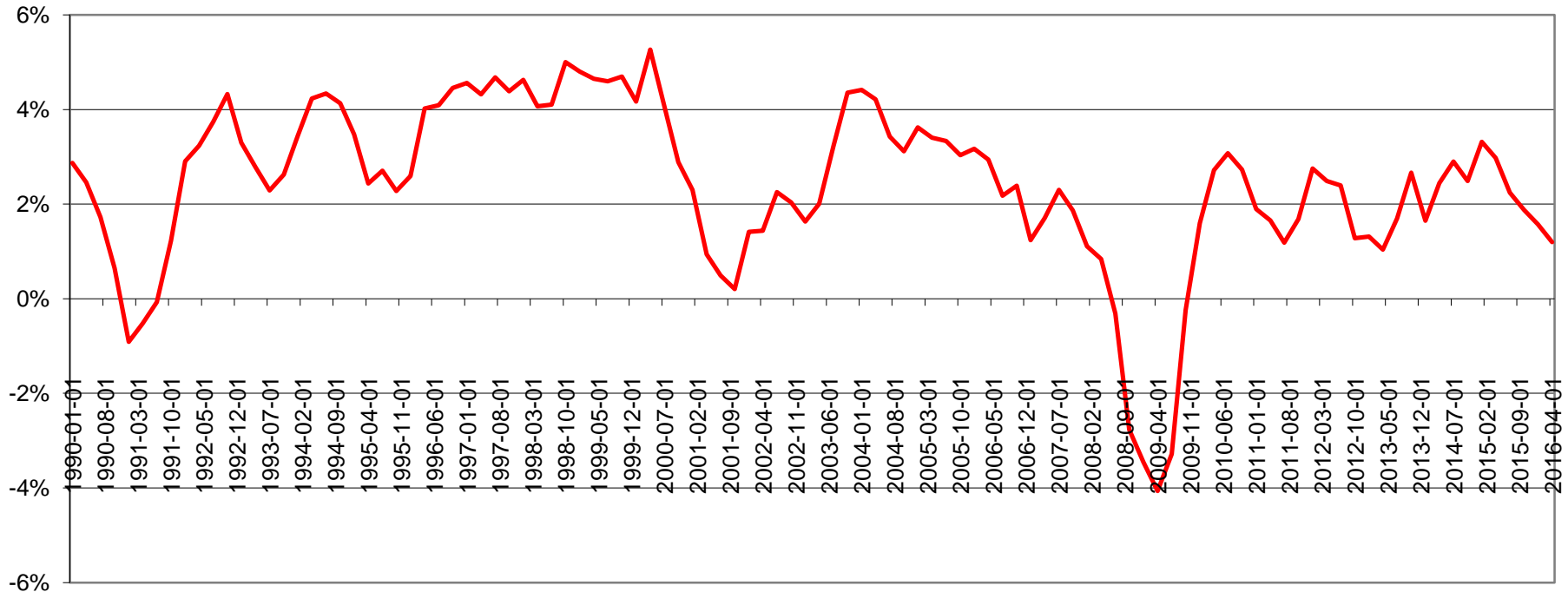
- BREXIT
- Turska i „vojni puč“
- Oporavak se nastavlja u SAD-u gdje je rast realnog BDP-a prešao 2%.
- Američki predsjednički izbori
- Rast se vratio u EU, na čelu s Njemačkom.
- Izvori rasta se nakon Velike Recesije vraćaju u razvijene zemlje (Ameriku, EU i Japan), dok zemlje u razvoju uspravaju rast .
- Globalni problem postaje usporavanje Kine na ispod 7%, što sa sobom povlači ispuhivanje nekretninskog i dioničkog balona.
- Cijena nafte je i dalje između 40 i 50 dolara po barelu što potiče globalni rast.
- Rusko-ukrajinska kriza nastavlja zadržavati rast istočne Europe.
- Oporavak svjetskog gospodarstva dovodi do blagog rasta cijena sirovina na svjetskim tržištima, osobito metala, hrane i drugih sirovina.
- Glavne svjetske valute će se nastaviti držati skupa koordiniranim akcijama centralnih banaka njihovih zemalja, osim eura. Rusko-ukrajinska kriza će više utjecati na slabljenje eura i jačanje drugih svjetskih valuta, kao i raspetljavanje situacije u Grčkoj.
- Rat u Siriji protiv ISIS-a i priljev izbjeglica u EU obilježava i 2016. godinu

1.1. Amerika

- SAD usporava rast sa stopa viših od 2% realno prema 1%. Javna potrošnja koja je uz neto izvoz pomogla da recesija ne bude dublja i dalje ima svoj stabilan ali mali udio u ukupnom rastu BDP-a od 0,21. Osobna potrošnja se povećala na razinu prije recesije i doprinijela je gotovo polovici rasta BDP-a. Investicije su drugi važni stup rasta i doprinijele su sa savojim rastom više od polovice rasta BDP-a.
- Šestu godinu za redom amerika ima visoku javnu potrošnju i visoke deficite kao posljedicu ekonomske politike koja je ublažila i skratila recesiju te intervenirala u finansijsku industriju, industriju građevinarstva i nekretnina, te automobilsku industriju u proporcijama neviđenim još od doba Velike krize 1920-tih. Javni federalni dug se popeo preko 15 bilijuna na preko 100 % BDP-a – Amerikanci su čak dva puta morali pomicati zakonsku granicu mogućnosti zaduživanja federalne države (u 2011 i 2013).
- Američka središnja banka (Fed) nastavlja s poticajnom monetarnom politikom (kvantitativno olakšanje 3. faze) kako bi utjecala na sprečavanje utjecaja recesije i na što brži oporavak. Referentnu kamatnu stopu (Federal funds rate) je tako nastavila održavati ispod 0,2%. Kratkoročni i srednjeročni kamatnjaci također su pali na razinu ispod 0,2%, dok su dugoročne pale na 1,6% (mjereno 10-godišnjim obveznicama savezne države). Fed je nastavio i kroz otkupljivanje loših potraživanja od banaka (ekvivalent negdašnjoj eskontnoj politici) i nebankarskog sektora zaobilateći banke. M1 i M2 ponovo su počeli rasti pos topama između 5% i 10%, ali potražnja za likvidnošću se smanjuje.
- Predsjednica Američke središnje banke Janet Yellen oko Božića 2015. godine povećanjem Fed funds kamate na 0,25% prekinula je labavu monetarnu politiku. Međutim, zbog usporavanja BDP-a u 2016. godini nije nastavila s podizanjem kamatnih stopa.
- Američki izbori su sve neizvjesniji. Clinton i Trump imaju potpuno različite vizije gospodarskih politika.

Amerika – GDP i cijene

Rast realnog BDP-a u SAD

— Stopa rasta BDP-a, kvartal na kvartal

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015p	2016f	2017f
Rast realnog BDP-a	1,9	-0,3	-3,5	3,0	1,7	2,8	1,5	2,4	2,4	2,0	1,5
Inflacija	2,9	3,8	-0,3	1,6	3,1	2,1	1,8	2,0	2,0	2,0	1,5

izvor: Fed FRED database; prognoze CID

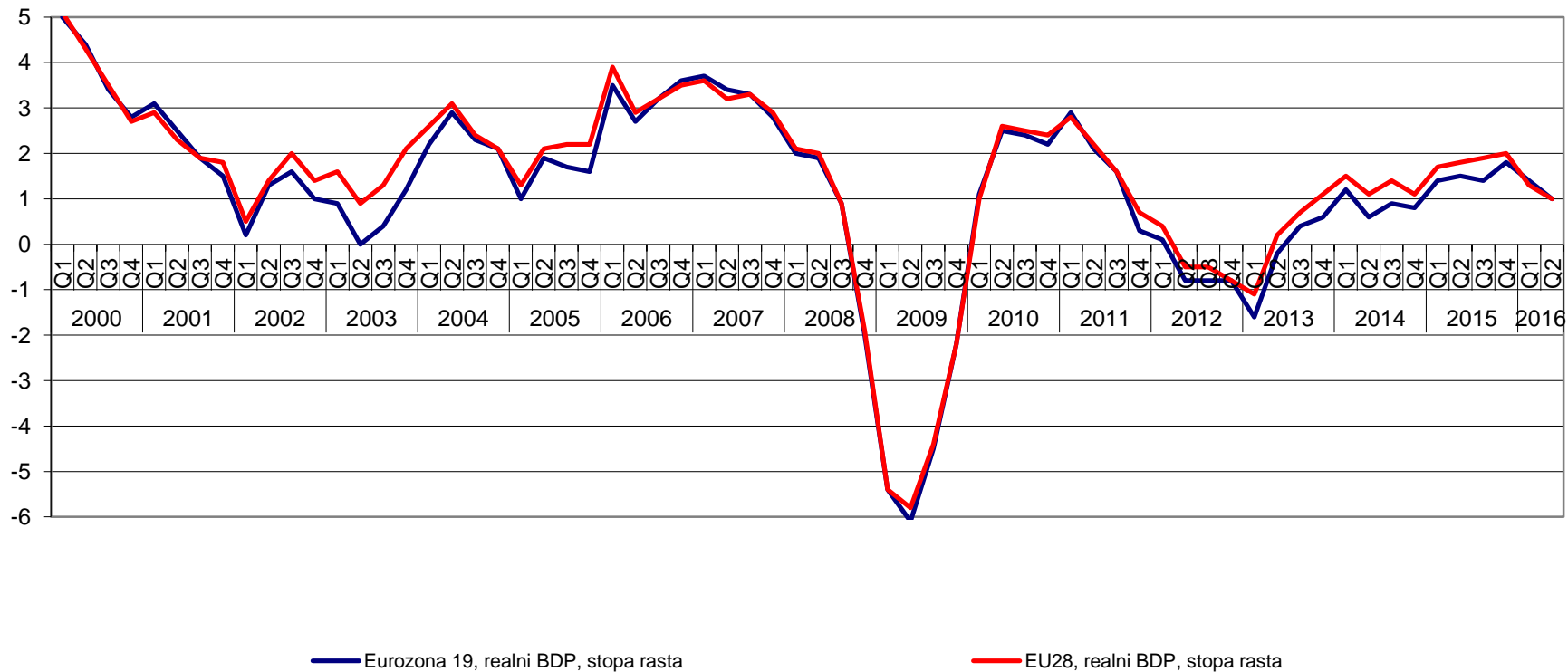
7.11.2016.

1.2. Europa

- Njemačka doprinosi 20%, Španjolska 9%, Francuska 16%, Italija 13%, a Velika Britanija 14% ukupnom BDP-u EU27. Tih pet velikih zemalja zajedno ima 72% ukupnog BDP-a EU28 i njihova kretanja dominantno obilježavaju kretanja ekonomske aktivnosti u EU. Vidljiv je oporavak na čelu s Njemačkom, a čak su Italija i Španjolska izašle iz recesije.
- Blagi oporavak europskog gospodarstva stopu nezaposlenosti spušta ispod 9%. Međutim i dalje postoje velike razlike u stopama nezaposlenosti – razvijenije sjeverozapadne zemlje EU imaju stopu nezaposlenosti između 5 i 10%, mediteranske EU zemlje između 10% i 15%, dok „nove zemlje“ redovito imaju stope oko 10%, ali je tu došlo i do najvećih pomaka. Mješovita brzina izlaska iz recesije također uvjetuje i različita kretanja na tržištima rada zemalja EU kao i različitu razinu siromaštva.
- BREXIT: izbacivanjem Britanije EU GDP će se manjiti u razini za 15%, međutim, kompaktnija EU će rasti po većim stopama od Britanije za koju se očekuje recesija zbog utjecaja čak i djelomičnog povlačenja sa zajedničkog tržišta . No i te stope za EU će imati efekt usporavanja bez Britanije.
- Prosječni deficiti u Eurozoni i EU su se povećali tijekom recesije na razine preko 5 i 7% u svim zemljama, no i dalje postoje velike razlike između fiskalno discipliniranih sjevero-zapadnih zemalja koje imaju javni dug između 20 i 50% BDP-a, do mediteranskih i „novih“ zemalja koje imaju deficite iznad 60% (u koje se u zadnjih nekoliko godina ubraja i Njemačka), pa sve do „rekordera“ Grčke i Italije, čiji javni dug iznosi preko 100% BDP-a. Ukupni javni dug u Eurozoni i EU dosegao je 90% BDP-a.
- Europska središnja banka (ESB) prema najavama predsjednika ECB Draghija nastavit će politiku kvantitativnog olakšanja i jeftinijeg novca za poticanje investicija i rasta. Inflacija se ponovno približava nuli, a u nekim zemljama i deflaciji.
- Grčka je ipak pristala na treći paket mjera u 5 godina. Još treba vidjeti kako će ići provedba reformi.
- Neizvjesnost je i dalje u rusko-ukrajinskim odnosima, koji jako ekonomski utječe na EU kroz sankcije EU Rusiji i kontrasanckije, kao i utjecaj na rast zemalja istočne Europe koje imaju značajnu trgovinu s Rusijom.
- Petogodišnji rat u Siriji donio je izbjeglički val i do EU. Milijuni izbjeglica koje su se sklonile u susjednim zemljama, ponajviše Turskoj do kraja su iscrpile tamošnje kapacitete pa je oko milijun izbjeglica došlo i do EU. Očekuje se nastavak priljeva izbjeglica što može utjecati negativno u kratkom roku na zemlje u tranzitu (balkanske zemlje, Italija), no u dugom roku donose novu radnu snagu za EU i ublažavanje problema starenja stanovništva u EU. Prijepor između Turske (nakon puča) zbog stanja ljudskih prava i EU mogao bi dovesti do novog vala izbjeglica u EU

Europa – GDP i cijene

Stopa rasta realnog BDP-a EU28 i Eurozoni

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015p	2016f	2017f
Rast realnog BDP-a	3,0	0,4	-5,0	2,4	2,0	-0,4	0,1	1,2	2,0	1,5	1,0
Inflacija	2,1	3,3	0,3	1,6	3,0	2,5	2,0	1,0	0,0	0,3	0,0

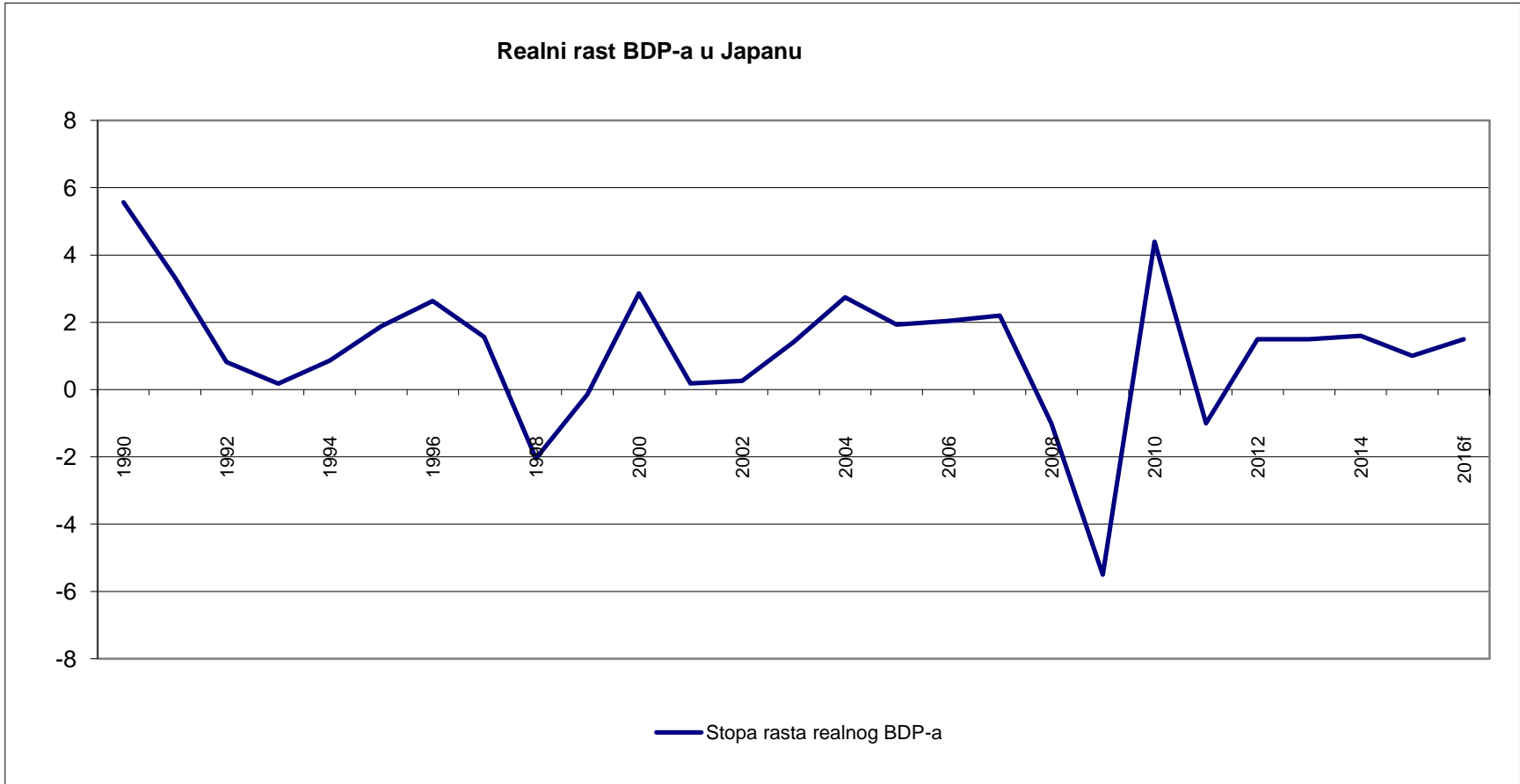
izvor: Eurostat, prognoze CID

1.3. Japan

- Japan je već 2008. godine osjetio recesiju, koja je bila kratka i duboka i trajala do pred kraj 2009. godine – pozitivna kretanja u Americi Japan je počeo pratiti s kvartalom zakašnjenja, iako je u fazi gotovo istodoban s Amerikom. Dobar rast u Kini, Koreji i Tajvanu te oporavak u EU svakako su potpomogli oporavak u izvozu i BDP-u Japana. Nakon potresa i problema s nuklearnim centralama u Daiichi i Fukushima krajem 2010. godine, Japan je opet počeo rasti, osobito uslijed politike labavije monetarne politike premijera Shinzo Abea.
- Oporavak je stopu nezaposlenosti spustio ispod 4%. To je razina koja je u jeku stagnacije ostvarena krajem 1990-tih. Stopa nezaposlenosti u Japanu je među najnižima od svih zemalja (zbog tradicionalnog sustava doživotnog zapošljavanja i drugih socijalnih japanskih specifičnosti).
- Japan je već od kraja 1980-tih pokušavao na razne načine fiskalnim i monetarnim politikama potaknuti rast. Visoki troškovi proračuna zbog sanacija banaka i velikih poduzeća - konglomerata, uzrokovao je prelaz salda države iz suficita početkom 1990-tih u deficite između 5 i 7 posto BDP-a. Takav razvoj situacije doveo je do porasta javnog duga sa umjerenih 70% BDP-a na preko 200 i nastavio se kako je Japan poticao svoje gospodarstvo nakon Velike Recesije.
- Izvlačenje financijskog sektora iz krize i potpuni oporavak privatnog sektora promijenio je trend suficita na tekućem računu u bilanci plaćanja, pa se on kreće prema 4% BDP-a. Porastu suficita u međunarodnim transakcijama je doprinijela i politika japanskih firmi koje su početkom 1990-tih ulagale u Kinu, da bi se to počelo vraćati od 2000. godine. Kina je postala drugi trgovinski partner Japana iza SAD-a. Oporavak Japana posljednjih godina smanjio je suficit na razinu 1-2% BDP-a.
- Japanska centralna banka je negdje u jeku krize otpočela s „kvantitativnim olakšavanjem“ (kupovanje vrijednosnica i potraživanja mimo banaka od korporacija prosljeđujući likvidnost u sustav). Ovakvo vođenje monetarne politike omogućili su rast M2 veći od M1 – prosječni rast M2 u 2008. godini bio je oko 2% (mjereno međugodišnjim stopama rasta) dok je rast M1 bio negativan oko 0,5%. Recesija 2008-2009 je smanjila potražnju za novcem i smanjila opet rast M1, kao i M2, dok je oporavak 2010. ubrzao rast M1 i M2 na iznad 3% i u 2012.-toj.
- Nov način vođenja monetarne politike doveo je do povećanja kratkoročnih kamatnjaka prema 1%, a dugoročnih prema 1,5% u 2008. godini. Iako je Japan nastavio voditi sličnu monetarnu politiku, a fiskalnim stimulusom poticati gospodarstvo, recesija 2008.-2009. je učinila da kamatnjaci opet padnu prema nuli. Oporavak vraća kamatnjake prema 1%.

Japan – GDP i cijene

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015p	2016f	2017f
Rast realnog BDP-a	2,2	-1,0	-5,5	4,4	-1,0	1,5	1,5	1,6	1,0	1,5	1,0
Inflacija	0,1	1,4	-1,3	-0,7	-0,3	0,0	0,5	1,0	1,5	2,0	1,5

Izvor: IMF, Bank of Japan; prognoze CID

1.4. Svijet

- Iako je tijekom 2010. svijet izašao iz recesije, potpomognut velikim fiskalnim i monetarnim stimulusima, rekalkuliranje pozicija, osobito u Europi dovelo je do novih žarišta neizvjesnosti i usporavanja rasta u 2012. i 2013. godini. Kumulativno je svijet izgubio između pet i deset postotnih bodova realnog rasta tijekom recesije. Najviše su izgubile razvijene zemlje koje su izgubile 7 postotnih bodova. Zemlje u razvoju su tijekom recesije rasle sporije za 7 postotnih bodova, ali su cijelo vrijeme imale pozitivan rast. Za razliku od prethodnih globalnih recesija, ovu su poduprle zemlje u razvoju, osobito azijske zemlje. Da nije bilo njihovog neprekinutog rasta, recesija bi bila dublja i trajala duže.
- Sudeći prema zadnjim podacima, oporavak ipak napreduje u SAD-u i Japanu, a pojavljuje se i u EU. Značajan izvor rasta su i dalje zemlje u razvoju, poput Indije (nastavlja rasti po realnoj stopi od 5%), Rusije i Brazila (realni rast po 4%), te drugim zemljama Latinske Amerike, Azije i zaboravljenog kontinenta – Afrike.
- Globalni problem postaje usporavanje Kine na ispod 7%, što sa sobom povlači ispuhivanje nekretninskog i dioničkog balona. No, kineske se vlasti za sad dobro drže s tim.
- U Europi je dominantna izbjeglička kriza i odnosi s Turskom koji mogu pogoršati priljev izbjeglica, kao i posljedice BREXIT-a, koji će svakako usporiti rast EU, a još više i Britanije za koju se očekuje i „BREXIT” recesija..
- U istočnoj Europi ekonomska kretanja ugrožava rusko-ukrajinski sukob.
- Azija je na neki način održala svijet da ne zaroni u dublju krizu i omogućava izlaz iz recesije. Osim Japana koji je tradicionalno bio važna ekonomska sila, te Australiju i Novi Zeland kao važne razvijene zemlje, Kina i Indija su dorasle u ključne ekonomske sile u Aziji i u svijetu.
- Južnoafrička Republika kao nositelj ekonomske aktivnosti u Africi usporila je rast na 2% u 2009. godini, a 2010. je ubrzala prema 3%, zahvaljujući i Svjetskom nogometnom prvenstvu koje se održalo te godine. Oporavak u EU i drugim zemljama u svijetu održat će rast i u JAR u 2013 i u 2014. godini. Čitava regija bi mogla održati rast oko 2%.
- U Južnoj Americi dominantna sila je Brazil, koji drži rast na niskim ali pozitivnim razinama, a 2014. godine je povećala rast zbog Svjetskog nogometnog prvenstva, no prekid investicijskih aktivnosti doveo je do negativnog rasta u 2015. i 2016. godini usprkos Olimpijskim igrama.

Svijet – GDP

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016f	2017f
Svijet		-1,13	5,58	4,37	3,74	3,36	3,61	3,40	2,78	2,74
Razvijene z.		-4,12	2,87	1,23	1,50	1,00	1,85	1,98	1,77	1,25
	USA	-3,50	3,00	1,70	2,80	1,50	2,40	2,40	2,00	1,50
	FRA	-2,60	1,40	1,70	0,00	0,70	0,20	1,20	1,50	1,50
	DEU	-5,10	3,60	3,10	1,00	0,20	1,60	1,70	1,60	1,70
	ITA	-5,20	1,80	0,40	-2,50	-1,70	-0,40	1,00	1,50	1,00
	ESP	-3,70	-0,10	0,70	-1,50	-1,00	1,40	3,20	2,60	2,00
	GBR	-4,90	2,10	0,70	0,50	1,70	3,00	2,50	1,00	-1,00
	JPN	-5,50	4,40	-1,00	1,50	1,50	1,60	1,00	1,50	1,00
Zemlje u Razvoju		4,31	8,75	6,78	5,31	5,55	4,86	4,02	3,27	4,08
	RUS	-7,80	4,30	4,30	3,70	1,00	0,00	-3,00	-2,00	-1,00
	CHN	9,20	10,30	9,00	7,70	7,70	7,40	7,00	6,00	6,00
	IND	6,80	10,60	7,50	5,00	7,00	7,30	7,50	7,50	7,50
	ZAF	2,00	2,90	3,10	2,50	2,20	1,50	2,00	0,70	1,00
	BRA	-0,60	7,50	2,70	1,00	2,70	0,00	-1,50	-4,00	0,00

Izvor: IMF, centralne banke zemalja; prognoze CID

Svijet – cijene

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016f	2017f
Svijet		1,83	2,88	3,95	2,94	2,82	2,79	2,98	2,61	2,34
Razvijene z.		0,27	1,36	2,55	1,87	1,50	1,61	1,69	1,59	1,32
	USA	-0,30	1,60	3,10	2,10	1,80	2,00	2,00	2,00	2,00
	FRA	1,00	1,70	2,30	1,80	1,50	1,00	1,00	0,00	0,00
	DEU	1,00	1,20	2,50	2,00	1,70	1,50	1,50	0,50	0,00
	ITA	1,60	1,60	2,90	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00
	ESP	2,00	2,00	3,10	2,50	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	GBR	3,30	3,30	4,50	2,70	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00
	JPN	-1,30	-0,70	-0,30	0,00	0,50	1,00	1,50	2,00	1,50
Zemlje u Razvoju		4,85	5,86	6,76	5,08	5,46	5,12	5,59	4,77	4,46
	RUS	7,00	6,85	8,44	5,10	6,90	8,00	10,00	8,00	6,00
	CHN	5,00	3,30	5,50	3,00	3,00	3,00	3,00	2,00	2,00
	IND	5,00	12,00	8,60	10,00	9,50	8,00	7,00	5,00	5,00
	ZAF	6,00	5,00	6,60	5,60	5,80	5,00	6,00	6,00	6,00
	BRA	2,00	5,00	6,60	5,00	6,20	5,00	7,00	9,00	9,00

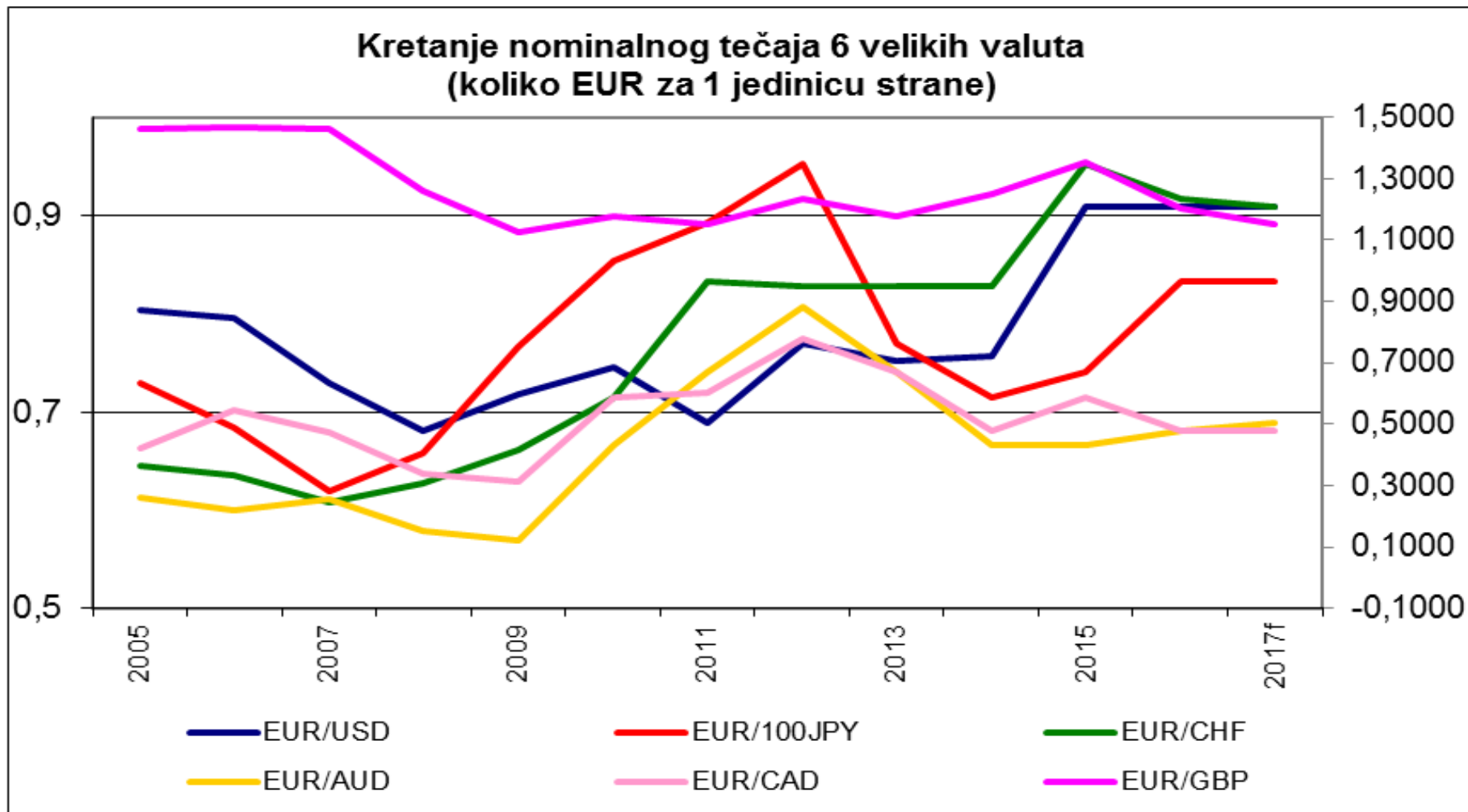
Izvor: IMF, centralne banke zemalja; prognoze CID

7.11.2016.

1.5. Svjetske valute

- Oporavak SAD-a, ali još više grčka kriza oslabili su Euro prema dolaru. Nastavak rasta i fiskalna konsolidacija u SADu, te nejednak rast po zemljama EU osiguravaju blagi porast vrijednosti dolara prema drugim valutama.
- Prolazak akutne krize u Eurozoni otklonilo je crne perspektive eura. Saniranje Grčke i Rusko-ukrajinska kriza povećali su opet rizike za euro. Na to još treba dodati najavu kvantitativnog olakšanja Europske Središnje banke, kao i posljedice BREXIT-a (ali manje nego na britansku funtu)
- Oporavak u SAD i EU, te rast u Aziji i oporavak samog Japana u 2010. godini donijeli su jačanje jena prema glavnim svjetskim valutama zbog negativnih kamatnjaka i ponovnog vala zaduživanja na japanskom tržištu (tzv. carry-trade).
- BREXIT je oslabio britansku funtu prema svim globalnim valutama.
- Kanadski dolar se zasniva na sirovinama poput energenata (prirodni plin) i metala (osobito obojenih). Cijene tih sirovina s oporavkom svjetskog gospodarstva ponovo imaju blage pozitivne stope rasta na svjetskim tržištima i to jača i kanadsku valutu.
- Australijski dolar ima stabilno kretanje prema euru, te raste prema drugim svjetskim valutama. Australija je važan čimbenik u ekonomskoj aktivnosti pacifičkog kruga i ima rastuće ekonomske odnose s Kinom, Japanom i drugim zemljama istočne Azije, koja je u posljednje dvije godine osobito žarište razvoja. S druge strane, Australija je značajan proizvođač poljoprivrednih proizvoda i nekih obojenih i dragocjenih metala, pa porast cijena tih roba na svjetskom tržištu s oporavkom svjetskog gospodarstva utječe na rast australske valute.
- Švicarski franak je fiksirao svoj odnos prema euru krajem 2011. godine. Nakon Grčkih izbora pritisak na švicarsku valutu je postao prvelik, pa je Švicarska narodna banka otpustila franak iz vezanja uz euro.
- Brzi rast kineskog gospodarstva u odnosu na druge privrede nastavlja raditi pritisak na jačanje juana prema dolaru i drugim glavnim svjetskim valutama, što kineske vlasti pokušavaju obuzdati labavijom monetarnom politikom. Na to treba dodati usporevanje kineske privrede ispod 7% i ispuhavanje nekretninskog i dioničkog balona, pa očekujemo slabljenje juana prema drugim valutama.
- Stabilan rast se, zbog kontinuiranog rasta privrede, očekuje u vrijednosti valuta ostalih „brzorastućih zemalja“: indijske rupije, brazilskog reala i turske lire, dok se jačanju fundamenata ruske rublje suprotstavlja ruska vlada labavijom monetarnom politikom, ali će na rublju imati utjecaj i efekti sankcija zbog Rusko-ukrajinskog sukoba. Također, na tursku će imati utjecaj „puča“ i zaoštavanje situacije u zemlji i sukob oko ljudskih prava u Turskoj te viza za turske državljane za EU kao i dogovor oko izbjeglica između EU i Turske.

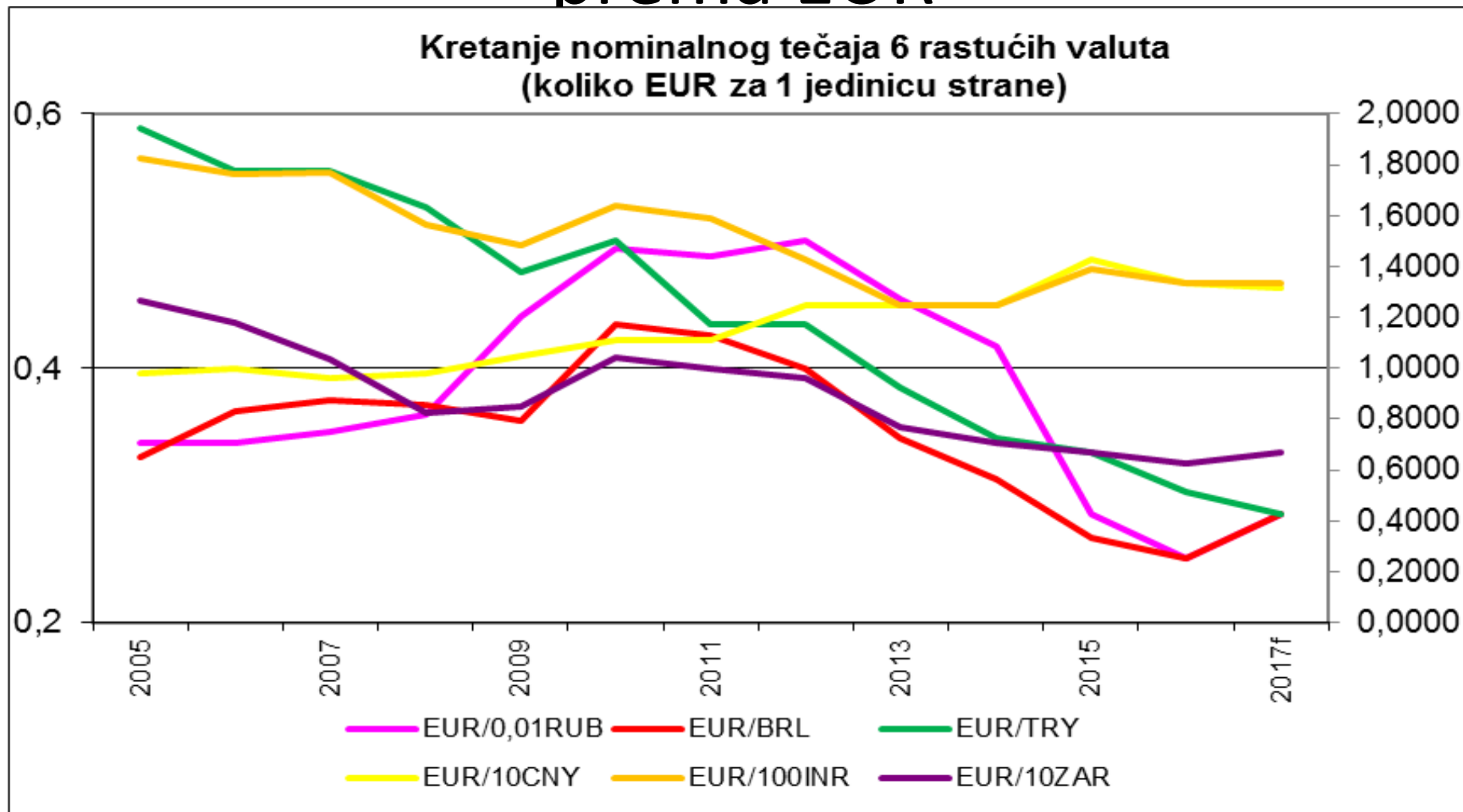
Kretanje „starih” svjetskih valuta prema EUR

Izvor: IMF, centralne banke zemalja; prognoze CID

7.11.2016.

Kretanje „novih” svjetskih valuta prema EUR

Izvor: IMF, centralne banke zemalja; prognoze CID

7.11.2016.

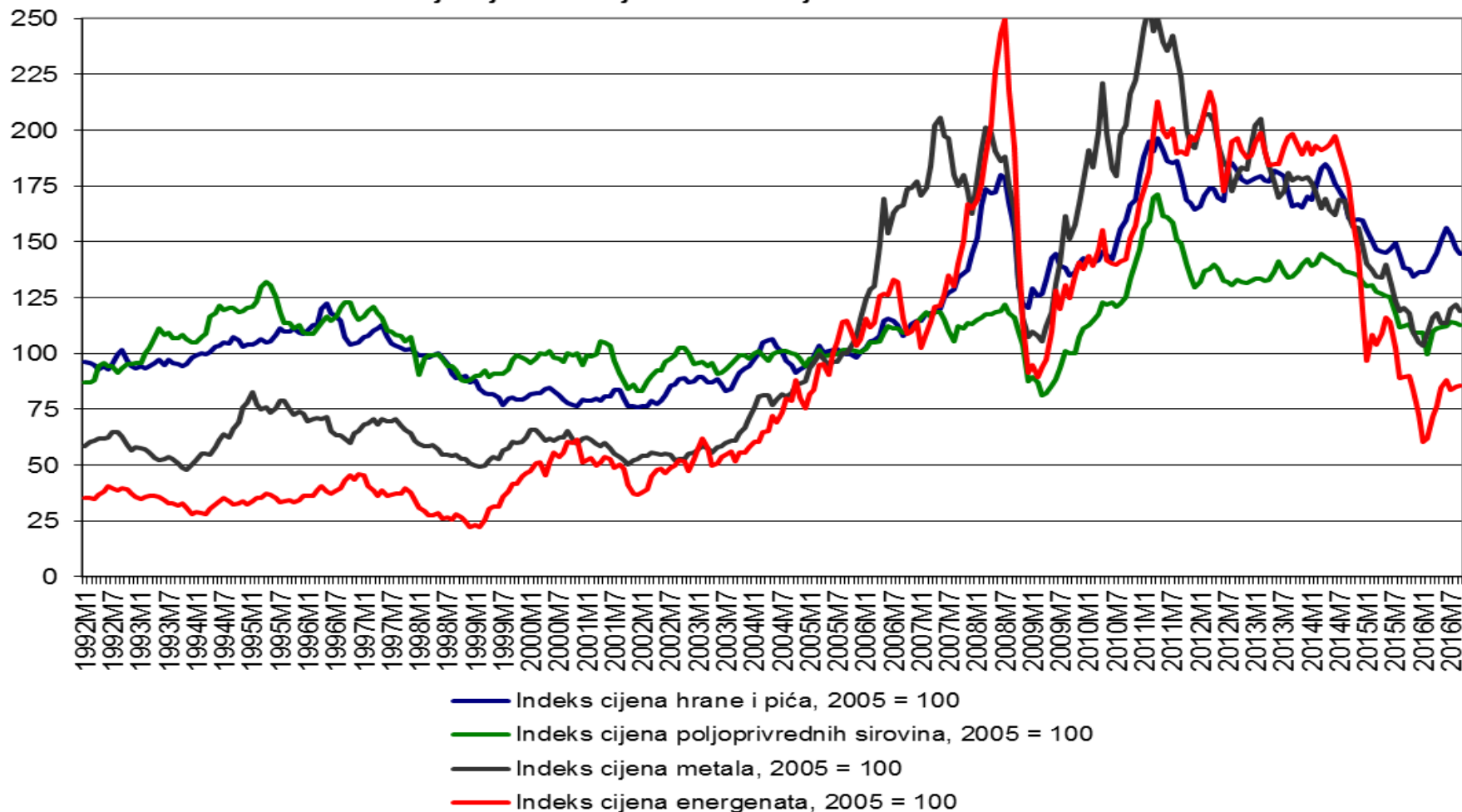

1.6. Svjetska tržišta i sektori

- Nakon kratkog oporavka svjetskog gospodarstva koji je doveo do ponovnog porasta cijena sirovina na svjetskim tržištima, osobito metala, nafte, ali i drugih sirovina, usporavanje rasta je smirilo kretanje svih sirovina.
- Nakon što je u godini krize porasla za 59%, nafta je tijekom recesije 2008-2009 pala sa rekordnih 150 dolara po barelu na 40 dolara po barelu (odnosno u prosjeku za oko 40%). Oporavak svjetskog gospodarstva vratio je cijenu nafte ponovno prema 100 dolara po barelu. Krajem 2014. godine cijena nafte je ponovno pala na oko 60 dolara po barelu zbog dodatne proizvodnje SAD-a iz škriljevca i usporavanja rasta Kine. Na to treba dodati nuklearni sporazum s Iranom koji je omogućio toj zemlji priključenje na svjetsko tržište i ta će dodatna ponuda nafte držati cijenu nafte na razini između 40 i 50 dolara po barelu u srednjem roku.
- Cijene metala nakon recesije 2008-2009, kad su pale za prosječno kumulativno 30% (10% u 2008. godini i 20% u 2009. godini), oporavkom svjetskog gospodarstva i povećanom industrijalizacijom zemalja poput Kine i Indije, ponovo su porasle za 50% u 2010. i 20% u 2011. godini. Na tako visok porast su djelovali brži oporavak potražnje od mogućnosti povećanja ponude (kojemu za ulaganja u kapacitete treba vremena i novaca, a recesija i gomilanje zaliha je financijski izmorilo proizvođače). Usporavanje globalnog oporavka smanjilo je cijene metala na razine prije Velike Recesije 2008.
- Cijene hrane i pića koje su najbliže potrošačkim dobrima osjetile su također pad potražnje i cijene tijekom recesije 2008-2009, pa su kumulativno pale za 15%. Međutim, oporavak svjetskog gospodarstva donio je porast cijena hrane i pića za 12% u 2010. i 23% u 2011. godini, da bi se s usporavanjem rasta u Kini i u svijetu cijene hrane i pića vratile na razine prije Velike Recesije 2008.
- Poljoprivredni proizvodi su tijekom recesije također doživjeli pad potražnje i cijene (kumulativno 30%). Međutim, oporavak svjetskog gospodarstva brzo je donio porast cijena poljoprivrednih proizvoda od 33% u 2010. godini i 27% u 2011. godini. Cijene poljoprivrednih dobara odonda je na istoj razini, mjereno indeksima na bazi 2005. godine.

Kretanje najvažnijih sirovina

Kretanje cijena važnijih roba na svjetskim tržištima

Izvor: IMF, Commodities database

7.11.2016.

2. Kretanja u jugoistočnoj Europi

SEE

Kretanja u jugoistočnoj Europi SEE

- Regija Jugoistočne Europe je doživjela oštru recesiju kao posljedicu smanjenog dotoka novca izvana (zbog globalne recesije), što je zaustavilo mehanizme rasta koji su se temeljili na velikoj potrošnji i zaduživanju, a što je opet izvuklo na vidjelo strukturne probleme tih zemalja. Već se 2008. godine prepolovio rast regije (mjereno BDP-om vaganim udjelima zemalja) na 2,2% realno. U 2009. prosječni vagani pad je iznosio 4,8% realno. U 2010. i 2011. godini je došlo do mlakog oporavka u zemljama regije, dok su Hrvatska, Grčka (zbog krize) i Rumunjska imale pad, pa je ukupni rezultat regije bio mlaki rast od 3,2% realno i to uglavnom zbog snažnog oporavka u Turskoj. U 2012. je, kao i u Europi, došlo do ponovnog zaustavljanja u regiji na 0,09% vagano. Od 2013. se ponovno javlja rast od 1,48%, rezultati za 2014. pokazuju 1,90% vagano, za 2015. usporavanje od 1,71% vagano, te se za 2016. godinu predviđa ubrzanje na 2,61% vagano te u 2017. na 2,9% vagano.
- Većina zemalja regije je u 2008. zabilježila visoke stope inflacije uslijed prelijevanja porasta cijena sirovina na svjetskim tržištima na domaća tržišta. Zbog recesije se inflacija smirila i svela na vagani prosjek od 4,57%. Oporavak je potaknuo nov rast cijena vagano na gotovo 6% (zbog više inflacije u Turskoj, Grčkoj i Srbiji), a usporavanjem rasta u 2012. dovelo je do smirivanja inflacije u regiji prema vaganih 4,5% u 2013. godini kao i u 2014. godini. U 2015. godini nastavlja se rast cijena prema 5%, a niske cijene nafte u svijetu, usporavanje cijena u EU daju nam predviđati i u ovoj regiji usporavanje cijena prema 4% u 2016.g., pa oporavak iznad 4% u 2017. godini.
- Grčka je krajem 2014. godine trebala završiti program restrukturiranja koji je uveo štednju od 2011. godine. Međutim, na izborima je Syriza na čelu s Tsiprasom i populističkom retorikom došla na vlast i suspendirala sve programe, te dovela do de facto bankrota Grčke neotplatom rate aranžmana prema MMF-u. Nakon dramatičnih obrata, referenduma i proboja u grčkom parlamentu izlaskan je novi paket mjera koji bi trebao postići nužne mjere štednje u grčkoj ekonomiji. Ovo nepotrebno odugovlačenje i raskidanje jednog i drama oko novog programa rezultirat će u dodatnom padu realne ekonomske aktivnosti u Grčkoj za 2 % i minus 1 u 2016. godini.
- Petogodišnji rat u Siriji donio je izbjeglički val i do EU. Milijuni izbjeglica koje su se sklonile u susjednim zemljama, ponajviše Turskoj do kraja su iscrpile tamošnje kapacitete pa je oko milijun izbjeglica došlo i do EU.
- Turska je usprkos sporazumu oko izbjeglica s EU zaoštrila i pogoršala stanje ljudskih prava i inscenirala „puč“, što bi moglo zaoštriti odnose između EU i Turske i uzrokovati usporavanje turskog gospodarstva, a posljedično (ako Turska pusti val izbjeglica u EU) i zemalja JIE i EU.

Pod regijom JIE podrazumijevamo Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju, Crnu Goru, Kosovo, Makedoniju, Albaniju, Bugarsku, Grčku, Tursku, Rumunjsku, i Moldaviju

7.11.2016.

SEE - GDP

BDP, realni, stopa rasta (%)	2005.	2006.	2007.	2008	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Albanija	5,76%	5,43%	5,90%	7,54%	3,32%	3,50%	3,00%	0,50%	1,70%	2,10%	3,00%	3,50%	3,50%
Bosna i Hercegovina	3,87%	5,97%	6,19%	5,71%	-2,95%	0,70%	1,30%	-0,70%	0,50%	1,00%	2,00%	3,00%	3,00%
Bugarska	6,36%	6,51%	6,45%	6,19%	-5,48%	0,39%	1,67%	1,00%	0,50%	1,50%	2,30%	3,00%	3,00%
Hrvatska	4,28%	4,94%	5,06%	2,17%	-6,90%	-2,30%	-0,04%	-2,00%	-1,00%	-0,50%	1,00%	2,50%	2,50%
Grčka	2,28%	4,61%	3,03%	-0,14%	-3,26%	-4,90%	-7,10%	-6,50%	-4,50%	0,00%	-2,00%	0,00%	2,00%
Kosovo	3,84%	3,42%	6,26%	6,91%	2,90%	3,90%	5,00%	2,10%	2,60%	3,00%	3,00%	4,00%	4,00%
Makedonija	4,35%	5,00%	6,15%	5,00%	-0,90%	1,80%	3,00%	1,00%	2,50%	3,70%	1,00%	2,00%	3,00%
Moldavija	7,47%	4,79%	3,00%	7,80%	-6,00%	7,09%	6,41%	3,00%	4,00%	2,00%	2,00%	2,00%	3,00%
Crna Gora	4,20%	8,60%	10,70%	6,90%	-5,70%	2,50%	2,45%	-2,00%	3,00%	2,00%	3,00%	5,00%	4,00%
Rumunjska	4,15%	7,88%	6,32%	7,35%	-6,58%	-1,65%	2,45%	0,90%	3,40%	3,00%	3,00%	5,00%	4,00%
Srbija	5,40%	3,60%	5,40%	3,80%	-3,50%	1,01%	1,60%	-1,70%	2,50%	-2,00%	0,00%	2,50%	3,00%
Slovenija	4,01%	5,85%	6,87%	3,59%	-8,01%	1,38%	0,60%	-2,60%	-1,00%	1,50%	1,50%	2,00%	2,00%
Turska	8,40%	6,89%	4,67%	0,66%	-4,83%	9,20%	8,46%	3,00%	3,80%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
JIE, vagani prosjek	5,96%	6,26%	4,84%	2,21%	-4,78%	3,22%	3,18%	0,09%	1,48%	1,90%	1,71%	2,61%	2,90%
JIE, jednostavni prosjek	4,95%	5,65%	5,85%	4,88%	-3,68%	1,74%	2,22%	-0,31%	1,38%	1,56%	1,75%	2,88%	3,08%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

SEE inflacija

Inflacija, prosječna stopa (%)	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Albanija	2,36%	2,37%	2,94%	3,36%	2,22%	3,60%	3,43%	2,20%	2,20%	1,60%	2,00%	1,00%	2,00%
Bosna i Hercegovina	3,58%	6,13%	1,50%	7,43%	-0,38%	2,12%	3,70%	2,20%	1,80%	-1,00%	0,00%	-1,00%	0,50%
Bugarska	6,04%	7,42%	7,57%	11,95%	2,47%	3,04%	3,39%	1,90%	1,40%	-0,50%	1,00%	-1,50%	0,50%
Hrvatska	3,34%	3,21%	2,87%	6,07%	2,38%	1,05%	2,26%	3,00%	2,20%	0,00%	1,00%	0,00%	0,00%
Grčka	3,48%	3,32%	2,99%	4,24%	1,35%	4,70%	3,10%	1,00%	-1,00%	-2,00%	-1,00%	0,00%	0,50%
Kosovo	-1,39%	0,62%	4,36%	9,35%	-2,41%	3,50%	7,30%	2,50%	2,10%	0,50%	-1,00%	0,00%	1,00%
Makedonija	0,49%	3,21%	2,26%	8,36%	-0,81%	1,51%	3,90%	2,00%	2,80%	0,00%	1,00%	0,00%	1,00%
Moldavija	11,85%	12,71%	12,38%	12,70%	0,01%	7,36%	7,65%	5,10%	4,50%	4,70%	7,00%	7,00%	4,00%
Crna Gora	3,45%	2,12%	3,52%	8,99%	3,56%	0,66%	3,08%	2,00%	2,80%	-0,50%	1,00%	0,50%	1,00%
Rumunjska	9,00%	6,60%	4,84%	7,85%	5,58%	6,10%	5,81%	3,00%	4,00%	1,00%	1,00%	-1,50%	1,50%
Srbija	16,24%	10,73%	6,90%	13,50%	8,60%	6,80%	10,00%	7,00%	5,50%	2,00%	3,00%	1,00%	3,00%
Slovenija	2,49%	2,46%	3,61%	5,65%	0,85%	1,83%	1,83%	2,60%	1,80%	0,00%	0,00%	-0,50%	1,00%
Turska	8,18%	9,60%	8,76%	10,44%	6,25%	8,57%	6,47%	8,70%	7,70%	10,00%	10,00%	9,00%	8,00%
JIE, vagani prosjek	6,99%	7,20%	6,32%	8,61%	4,52%	6,34%	5,28%	5,33%	4,47%	4,46%	4,86%	3,96%	4,24%
JIE, jednostavni prosjek	5,32%	5,42%	4,96%	8,45%	2,28%	3,91%	4,76%	3,32%	2,91%	1,22%	1,92%	1,08%	1,85%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

SEE - valute

- Većina zemalja je imalo stabilan tečaj prema euru, osim Srbije, Rumunjske i Turske, čije su valute više oslabile prema euru. Valute svih zemalja u regiji su oslabile prema dolaru prateći trend kretanja eura prema dolaru koji je narušen zbog grčke krize i drugih silnica.
- Na hrvatskoj valuti se vidi da je zemlja u fazi otplate vanjskog zaduženja i ali se početkom 2016. godine vide efekti ulaska u EU, promjena u strukturi vanjskih odnosa (suficit u bilanci plaćanja umjesto dugogodišnjeg deficita), pa kuna blago jača prema 7,5 kuna za 1 EUR.
- Bosna i Hercegovina i Bugarska imaju valutni odbor prema euru, tako da se kretanje njihovih valuta neće promijeniti prema euru. Grčka je u Europskoj monetarnoj uniji, a od 2007. godine i Slovenija, tako da je njihovo kretanje determinirano kretanjem eura na što oni imaju malog utjecaja kroz članstvo u odboru guvernera Europske središnje banke. Albanija prati tečaj eura koji se neće bitnije mijenjati. Makedonija je imala civilne nemire pa je denar deprecirao prema euru. Više inflacije u Srbiji, Moldaviji, Turskoj, i Rumunjskoj nastavit će slabljenje njihovih valuta prema euru. Crna Gora i Kosovo su potpuno eurizirane ekonomije i kao takve nemaju nikakvih problema sa tečajem.
- Sve zemlje koje nisu u valutnom odboru, eurizirane ili u eurozoni očekuje nastavak slabljenja valuta prema euru zbog kašnjenja u ekonomskoj politici, dok prema dolaru sve valute će pratiti kretanje eura prema dolaru.

SEE – tečaj prema EUR

Prosječni tečaj prema EUR	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Albanija	124,20	122,87	123,21	125,84	135,00	137,77	140,33	139,04	140,26	140,00	140,00	138,00	138,00
Bosna i Hercegovina	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Bugarska	1,96	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95	1,95
Hrvatska	7,40	7,32	7,34	7,22	7,34	7,29	7,43	7,52	7,57	7,63	7,61	7,60	7,70
Grčka	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Kosovo	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Makedonija	61,30	61,19	61,18	61,27	61,27	61,51	61,53	61,53	61,58	61,62	61,60	61,60	61,60
Moldavija	15,72	16,5	16,63	15,29	15,5248	16,40	16,34	15,56	16,72	18,63	20,90	22,20	22,50
Crna Gora	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Rumunjska	3,62	3,52	3,34	3,68	4,24	4,21	4,24	4,45	4,42	4,45	4,45	4,50	4,50
Srbija	83,00	84,10	79,96	81,44	94,12	103,49	101,95	113,13	113,14	117,31	120,73	123,00	125,00
Slovenija	240,14	239,53	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Turska	1,27	1,25	1,40	1,45	1,40	1,35	1,40	1,30	1,34	2,85	3,00	3,30	3,50

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

SEE – tečaj prema USD

Prosječni tečaj prema USD	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Albanija	99,87	98,10	90,43	83,89	94,98	104,07	101,00	105,00	105,46	106,06	127,27	125,45	125,45
Bosna i Hercegovina	1,57	1,56	1,43	1,34	1,41	1,48	1,35	1,51	1,47	1,48	1,78	1,78	1,78
Bugarska	1,57	1,56	1,43	1,34	1,41	1,48	1,34	1,50	1,47	1,48	1,77	1,77	1,77
Hrvatska	5,95	5,84	5,37	4,93	5,28	5,50	5,34	5,85	5,69	5,78	6,92	6,91	7,00
Grčka	0,8038	0,80	0,73	0,68	0,72	0,75	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91
Kosovo	0,8038	0,80	0,73	0,68	0,72	0,75	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91
Makedonija	49,29	48,79	44,72	41,86	44,08	46,46	44,23	47,33	46,30	46,68	56,00	56,00	56,00
Moldavija	12,60	13,13	12,14	10,39	11,11	12,37	11,74	11,97	12,57	14,11	19,00	20,18	20,45
Crna Gora	0,8038	0,80	0,73	0,68	0,72	0,75	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91
Rumunjska	2,91	2,81	2,44	2,52	3,05	3,18	3,05	3,42	3,32	3,37	4,04	4,09	4,09
Srbija	66,90	67,01	58,39	55,76	67,59	78,58	73,10	87,02	85,07	88,87	109,75	111,82	113,64
Slovenija	192,71	191,03	0,73	0,68	0,72	0,75	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91
Turska	1,36	1,40	1,30	1,30	1,55	1,50	0,97	1,00	1,01	2,16	2,73	3,00	3,18

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

3. Kretanja u srednjoj i istočnoj Europi

CEE

Kretanja u srednjoistočnoj Europi CEE

- Cijela regija Srednjoistočne Europe vrlo je vezana na kretanja na zajedničkom tržištu i to uglavnom na kretanja u njemačkom gospodarstvu.
- Unatoč velikoj vezanosti za zajedničko tržište i za Njemačku, regija je u prosjeku ostvarila bolja gospodarska kretanja od prosjeka EU zemalja. Usporavanje je kao i u EU počelo 2008. godine za 1,2 postotna boda u odnosu na dotadašnji dugogodišnji prosjek. U 2009. godini je vagana gospodarska aktivnost realno pala za 2,97%. U 2010. godini je došlo do oporavka vagano realno od 3,06%. U 2011. godini oporavak je iznosio 3,5% realno, ali je u 2012. godini usporio na 0,9%. Od 2014. vidljivo je ubrzanje na razinu od 3% realno, nešto iznad 3% u 2015. godini, nešto ispod 3% se očekuje u 2016. godini, dok u 2017. opet iznad 3%.
- Val inflacije u zemljama regije je prošao 2008. (uslijed prelijevanja porasta cijena sirovina na svjetskim tržištima na domaća tržišta), ali se zbog pada cijena sirovina na svjetskom tržištu (uslijed globalne recesije) i usporavanja domaće potražnje cijene smiruju. Oporavak je opet pogurao rast cijena koje su rasle prema 4%. Usporavanje rasta, konsolidacija EU tržišta i padanje cijena sirovina uslijed sporog globalnog rasta usporila je cijene 2014. godine gotovo na nulu, te negativnu u 2015., a prema kretanjima cijene nafte koja spušta temeljene cijene u EU i u ovim zemljama, inflacija će biti negativna i u 2016. godini, a zatim s blagim oporavkom u 2017. godini opet pozitivna oko 1%.

Pod regijom SIE podrazumijevamo Estoniju, Latviju, Litvu, Poljsku, Češku, Slovačku i Mađarsku.

7.11.2016.

CEE - GDP

BDP, realni, stopa rasta (%)	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Češka	6,75%	7,02%	5,74%	3,10%	-4,70%	2,74%	1,66%	-1,00%	-1,00%	1,90%	3,00%	2,50%	2,70%
Estonija	8,85%	10,10%	7,49%	-3,67%	-14,26%	2,26%	7,64%	2,40%	3,00%	2,50%	3,00%	1,50%	2,50%
Latvija	10,60%	10,53%	9,60%	-3,28%	-17,73%	-0,34%	5,47%	4,50%	4,20%	2,40%	2,50%	2,50%	3,50%
Litva	7,79%	7,81%	9,80%	2,91%	-14,84%	1,44%	5,87%	2,70%	3,00%	3,00%	3,00%	2,50%	3,00%
Mađarska	4,00%	3,90%	0,10%	0,90%	-6,80%	1,27%	1,70%	-1,50%	1,50%	3,50%	2,50%	2,00%	2,50%
Poljska	3,62%	6,23%	6,79%	5,13%	1,61%	3,94%	4,35%	1,80%	1,70%	3,40%	3,50%	3,00%	3,50%
Slovačka	6,66%	8,35%	10,49%	5,75%	-4,93%	4,18%	3,35%	1,80%	0,80%	2,40%	2,70%	3,00%	3,00%
SIE, vagani prosjek	5,00%	6,45%	6,05%	3,64%	-2,97%	3,06%	3,49%	0,86%	1,21%	2,98%	3,13%	2,68%	3,11%
SIE, jednostavni prosjek	6,90%	7,70%	7,14%	1,55%	-8,81%	2,22%	4,29%	1,53%	1,89%	2,73%	2,89%	2,43%	2,96%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

CEE - inflacija

Inflacija, prosječna stopa (%)	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Češka	1,84%	2,54%	2,86%	6,34%	1,03%	1,46%	1,93%	3,40%	1,40%	0,40%	0,00%	1,00%	1,00%
Estonija	4,09%	4,43%	6,60%	10,37%	-0,09%	2,89%	5,12%	4,40%	1,00%	1,00%	2,00%	0,50%	1,50%
Latvija	6,90%	6,57%	10,08%	15,25%	3,26%	-1,22%	4,22%	2,40%	0,00%	0,70%	1,00%	0,00%	1,70%
Litva	2,66%	3,79%	5,77%	11,14%	4,16%	1,19%	4,12%	3,20%	1,10%	0,00%	0,50%	0,50%	1,00%
Mađarska	3,55%	3,88%	7,94%	6,07%	4,21%	4,85%	3,90%	5,60%	1,70%	0,00%	0,00%	0,50%	2,00%
Poljska	2,12%	1,03%	2,49%	4,22%	3,45%	2,51%	4,27%	3,90%	1,00%	0,00%	-1,00%	-1,00%	1,00%
Slovačka	2,80%	4,26%	1,89%	3,93%	0,93%	0,70%	4,08%	3,60%	1,50%	0,00%	1,00%	0,00%	1,00%
SIE, vagani prosjek	2,53%	2,35%	3,78%	5,60%	2,85%	2,38%	3,74%	3,98%	1,20%	0,12%	-0,32%	-0,17%	1,18%
SIE, jednostavni prosjek	3,42%	3,79%	5,38%	8,19%	2,42%	1,77%	3,95%	3,79%	1,10%	0,30%	0,50%	0,21%	1,31%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

CEE - valute

- Od 1.1.2015. Litva je završila priključivanje Baltičkih zemalja euru (Estonija 2011.g., Latvija 2014.g.) koje su uz Slovačku u Eurozoni od zemalja središnje Europe.
- Češka, Mađarska i Poljska su imale stabilan tečaj prema euru razdoblju 2000.-2012., ali su češka i mađarska valuta pojednjih nekoliko godina oslabile prema euru.
- Sve valute su oslabile zajedno s eurom prema dolaru.

CEE – tečaj prema EUR

Prosječni tečaj prema EUR	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Češka	29,784	28,343	27,762	24,942	26,452	25,160	25,510	25,220	26,000	27,40	27,30	27,50	27,00
Estonija	15,67	15,68	15,60	15,65	15,65	15,65	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Latvija	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Litva	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	3,45	n.a.	n.a.	n.a.
Mađarska	248,05	264,27	251,31	251,25	280,58	275,41	279,21	289,42	298,02	308,70	310,00	310,00	310,00
Poljska	4,0	3,9	3,8	3,5	4,3	4,0	4,1	4,2	4,2	4,2	4,3	4,4	4,4
Slovačka	38,59	37,25	33,78	31,29	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

CEE – tečaj prema USD

Prosječni tečaj prema USD	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Češka	23,947	22,609	20,308	17,072	19,063	19,098	17,688	18,014	18,571	19,57	19,50	19,64	19,29
Estonija	12,60	12,50	11,40	10,69	11,25	11,81	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91
Latvija	0,56	0,56	0,51	0,48	0,51	0,54	0,48	0,54	0,53	0,76	0,91	0,91	0,91
Litva	2,79	2,74	2,51	2,34	2,48	2,61	2,38	2,66	2,60	2,62	0,91	0,91	0,91
Mađarska	199,66	210,51	183,83	171,80	202,26	208,15	192,56	222,63	224,07	233,86	281,82	281,82	281,82
Poljska	3,2348	3,10	2,77	2,41	3,12	3,02	2,84	3,22	3,16	3,17	3,86	3,95	3,95
Slovačka	31,02	29,72	24,71	21,35	0,72	0,75	0,69	0,77	0,75	0,76	0,91	0,91	0,91

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

4. Kretanja u istočnoj Europi

EE

Kretanja u istočnoj Europi EE

- Regija Istočne Europe više ovisi o gospodarskim kretanjima u Rusiji nego o EU, premda je u svim zemljama EU kao vanjskotrgovinski partner postigla značajni udio, između 30 i 50%. Prvo usporavanje je regija doživjela već 2008.g. kad je usporila za 2,6 postotna boda u odnosu na dotadašnji dugogodišnji prosjek. Nadalje je 2009. godine s Rusijom i Ukrajinom na čelu zaronila vagano za 7,6% realno. Oporavak Rusije s rastom od gotovo 4% brzo je i druge zemlje povukla u rast prema 4,6% u 2010. i 2011. Globalno u 2012. rezultiralo je usporavanje regije na 3.8%. U 2013.g. je preliminarno ostvaren rast od 3,2%.
- Od 2014. čitava regija je obilježena rusko-ukrajinskom krizom koja će uzrokovati pad od 10% realno u Ukrajini i smanjivanje rast u Rusiji za 2 postotna boda, odnosno pad čitave regije od 0,68%. Ovo je nova intervencija Rusije u regiji nakon vojne intervencije u Gruziji 2009. godine. Rusija je zbog sankcija međunarodne zajednice i EU pala u recesiju, čime je povukla i druge zemlje – čitava regija je ostvarila negativni rast realnog BDP-a od 2,76 u 2015. godini, a predviđamo negativni rast od 1,58% u 2016. godini, te -0,44% u 2017. godini.
- Većina vlada u regiji osim kolebanja cijena roba na svjetskom tržištu ima problema sa strukturnim reformama koje su došle na vidjelo s globalnom recesijom. Stoga pokušavaju revidirati budžete i pokušavaju uštediti, te su dogovorile aranžmane s MMF-om.
- Većina zemalja regije bilježi visoke stope inflacije uslijed labave monetarne politike i visokih stopa rasta novca. Recesija je te stope rasta cijena usporila, ali s oporavkom cijene i dalje rastu, pa su 2011. godine vagano rasle oko 10%. Usporavanje rasta 2012.-2013. donijelo je i usporavanje inflacije na ispod 7%, ali će ukrajinsko-ruska kriza utjecati na porast cijena zbog smanjene agregatne ponude na gotovo 11%, uz vraćanje ispod 10% već u 2016. godini, te ispod 10 u 2017. godini.

Pod regijom IIE podrazumijevamo Bjelorusiju, Rusiju, Ukrajinu, Kazahstan, Azerbejdžan, Armeniju i Gruziju.

7.11.2016.

EE - GDP

BDP, realni, stopa rasta (%)	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Bjelorusija	9,44%	10,00%	8,65%	10,25%	0,16%	7,74%	5,35%	1,70%	1,00%	1,60%	-2,30%	-3,00%	-1,00%
Kazahstan	9,70%	10,70%	8,90%	3,20%	1,18%	7,25%	7,50%	5,50%	5,50%	5,70%	3,00%	-1,00%	1,00%
Rusija	6,39%	8,15%	8,54%	5,25%	-7,80%	4,30%	4,30%	3,70%	1,00%	0,00%	-3,00%	-2,00%	-1,00%
Ukrajina	2,70%	7,30%	7,90%	2,30%	-14,80%	4,10%	5,21%	3,00%	3,50%	-10,00%	-5,00%	1,00%	2,00%
Azerbejdžan	26,40%	34,50%	25,00%	10,80%	9,30%	4,96%	0,09%	3,90%	4,10%	4,00%	0,00%	-2,00%	1,00%
Armenija	14,11%	13,20%	13,75%	6,95%	-14,15%	2,10%	4,40%	3,90%	3,50%	2,50%	2,00%	3,00%	3,00%
Gruzija	9,59%	9,38%	12,34%	2,31%	-3,78%	6,25%	6,95%	6,50%	3,30%	4,00%	4,50%	3,00%	5,00%
IE, vagani prosjek	6,70%	8,80%	8,88%	5,09%	-7,59%	4,61%	4,60%	3,70%	1,64%	-0,68%	-2,76%	-1,58%	-0,44%
IE, jednostavni prosjek	11,19%	13,32%	12,15%	5,87%	-4,27%	5,24%	4,83%	4,03%	3,13%	1,11%	-0,11%	-0,14%	1,43%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

EE - inflacija

Inflacija, prosječna stopa (%)	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Bjelorusija	10,34%	6,99%	8,43%	14,83%	12,95%	7,74%	53,23%	60,20%	20,00%	17,00%	16,00%	13,00%	12,00%
Kazahstan	7,54%	8,58%	10,78%	17,15%	7,30%	7,13%	8,33%	22,00%	16,00%	16,00%	14,00%	13,00%	9,00%
Rusija	12,68%	9,68%	9,01%	14,11%	11,65%	6,85%	8,44%	5,10%	6,90%	8,00%	10,00%	8,00%	6,00%
Ukrajina	13,52%	9,08%	12,84%	25,20%	15,90%	9,37%	7,96%	2,00%	4,00%	10,00%	15,00%	15,00%	11,00%
Azerbejdžan	9,68%	8,37%	16,60%	20,82%	1,56%	5,67%	7,87%	3,00%	3,40%	3,50%	5,00%	10,00%	8,00%
Armenija	0,65%	2,96%	4,55%	9,02%	3,54%	7,27%	7,66%	2,80%	5,80%	2,20%	3,80%	-0,50%	2,50%
Gruzija	8,25%	9,16%	9,25%	10,00%	1,73%	7,11%	8,54%	0,00%	3,30%	4,00%	3,00%	2,60%	3,60%
IE, vagani prosjek	12,35%	9,46%	9,71%	15,76%	11,75%	7,23%	10,05%	7,65%	7,51%	8,94%	10,93%	9,29%	7,01%
IE, jednostavni prosjek	8,95%	7,83%	10,21%	15,87%	7,80%	7,31%	14,58%	13,59%	8,49%	8,67%	9,54%	8,73%	7,44%

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

EE - valute

- Većina zemalja pokušava imati stabilan tečaj prema dolaru, zato što u velikoj mjeri izvoze energente ili drugu burzovnu robu (poput metala i žitarica), koji se kotiraju na svjetskim tržištima u dolarima.
- Sve zemlje očekuje slabljenje valute prema euru i dolaru zbog rusko-ukrajinske krize. No najviše se očekuje utjecaj na rusku rublju i ukrajinsku hrvinju, koje će i 2015. biti slabije u odnosu na druge valute, a ako se rusko-ukrajinska kriza zaoštri i slabije.
- Drugi efekt na slabljenje valuta je recesija koja se javila u Rusiji zbog sankcija EU i Zapada, a koja utječe i na druge zemlje i slabi te valute.

EE – tečaj prema EUR

Prosječni tečaj prema EUR	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Bjelorusija	2678,48	2690,31	2937,27	3129,45	3885,38	3949,89	6432,08	10713,07	11782,47	13578,00	17654,00	22587,00	23000,00
Kazahstan	165,42	158,27	167,8	177,0	205,7	195,7	207,0	196,0	202,1	250,0	245,8	380,0	420,0
Rusija	35,17	34,11	35,01	36,41	44,20	40,27	40,87	40,00	44,00	48,00	70,00	80,00	70,00
Ukrajina	6,39	6,34	6,92	7,71	10,87	10,53	11,09	10,40	10,82	15,00	24,23	28,00	29,00
Azerbejdžan	1,18	1,12	1,18	1,21	1,12	1,07	1,10	1,03	1,05	1,05	1,15	1,71	2,00
Armenija	570,39	521,20	467,87	450,24	507,35	496,03	518,72	516,38	544,12	535,00	530,60	538,17	545,00
Gruzija	2,26	2,23	2,29	2,19	2,33	2,36	2,35	2,14	2,21	2,31	2,52	2,59	2,69

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

EE – tečaj prema USD

Prosječni tečaj prema USD	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.f	2017.f
Bjelorusija	2153,82	2144,56	2146,08	2136,40	2792,54	2978,10	4623,47	8240,82	8859,00	10286,36	16049,09	20533,64	20909,09
Kazahstan	132,88	126,09	122,55	120,30	147,50	147,35	146,62	150,77	151,95	189,39	223,45	345,45	381,82
Rusija	28,28	27,19	25,58	24,85	31,70	30,36	29,35	30,77	33,08	36,36	63,64	72,73	63,64
Ukrajina	5,12	5,05	5,05	5,27	7,79	7,94	7,97	8,00	8,14	11,36	22,03	25,45	26,36
Azerbejdžan	0,92	0,89	0,86	0,82	0,80	0,80	0,79	0,79	0,79	0,80	1,05	1,55	1,82
Armenija	457,45	415,29	341,15	305,94	364,65	373,46	372,76	397,21	409,11	405,30	482,36	489,25	495,45
Gruzija	1,81	1,78	1,67	1,49	1,67	1,78	1,69	1,65	1,66	1,75	2,29	2,36	2,45

Izvor: Centralne banke i statistički uredi zemalja; prognoze CID

Impressum:

- Glavni urednik: Dr. Ante Babić
- Telefon: +385 1 4576 501
- E-mail: dr.ante.babic@cid-eu.org